

Секція 8.

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ
І МЕДИЧНИЙ СУПРОВІД ОСІБ
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ**

.....

Губарь О.Г., старший викладач
Полтавський національний
педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

**ПЕРСПЕКТИВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ
З ПІДЛІТКАМИ В УМОВАХ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ**

Перетворення і розвиток системи існуючих форм логопедичної допомоги та пошук нових, адекватних потребам суспільства, розпочався з 90 х років ХХ століття, разом із проголошенням незалежності України. За останню чверть століття, під впливом суспільства та у відповідь на його основні запити, система логодопомоги зазнала значних трансформаційних змін: з системи спеціального виховання осіб з порушеннями мовлення перетворилася на галузь науково-практичного знання, що має міжсистемні й внутрішньосистемні зв'язки.

Проблемі навчання і виховання дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку присвячено ряд досліджень українських вчених, зокрема: Є. Собонович, В. Тарасун, М. Шеремет, Н. Чередніченко та ін., прикладне значення яких полягає в тому, що значна увага приділялася вивченню впливу мовленнєвих порушень на засвоєння шкільних програм, що сприяло розробці ефективних засобів запобігання і подолання неуспішності, а також формування особистості в цілому.

У сучасних умовах активного впровадження інклюзивної практики в школі збільшується число дітей з різними порушеннями мовлення: вимови звуків, дикції, голосу, заїкання, логофобії тощо. Проте, обов'язкову діагностику рівня розвитку мовлення проходять виключно учні початкової школи і 5 класів. Робота з дітьми 6-11 класів ведеться за запитом педагогів, батьків (законних представників) або самих дітей. Таким чином, не всі діти середньої школи отримують належний обсяг корекційної логопедичної допомоги.

Спираючись на результати щорічних профілактичних обстежень учнів, згідно з даними Центру медичної статистики МОЗ України, протягом останніх 10 років щороку виявляється значна кількість дітей з порушеннями мовлення, що дає можливість простежити тверду статистичну закономір-

ність: не зважаючи на те, що вади мовлення діагностуються в учнів 2-8 класів і їм надається як медична, так і педагогічна допомога, на момент початку навчання у 9 класі від 10% до 13% порушень мовлення залишаються некоерованими, про що свідчить порівняльний аналіз діагностики порушень мовлення учнів загальноосвітніх шкіл (Таблиця 1).

Таблиця 1

	2007		2010		2012		2015		2017	
	всі	%	всі	%	всі	%	всі	%	всі	%
Учні 2-8 класів	32938	100	31680	100	25171	100	19480	100	18538	100
Учні 9-11 класів	3912	11,9	3292	10,4	3269	13	2113	10,9	2281	12

Проте, сучасне соціальне сьогодення вимагає від підлітків гармонічного функціонування свідомості і мовлення як психофізіологічного механізму і засобу формування особистості в цілому, які сприяють виявленню й задоволенню матеріальних і духовних потреб. Комунікативна ж практика у писемному й усному спілкуванні вимагає від підлітка володіння мовленням на високому рівні, що зумовлює становлення мовної особистості. Саме тому, одним із пріоритетних завдань у процесі становлення особистості підлітків є підвищення культури мовлення у процесі здобуття мовної освіти, перш за все своєчасне оволодіння рідною мовою й мовленням.

Мовленнєві вади постають на шляху правильного оволодіння рідним мовленням, розвитку особистості, формування основних життєвих компетентностей і комунікативної україномовної компетентності школярів як мети й результату шкільного курсу української мови [1].

Про це свідчать результати Державної атестації випускників початкової та середньої школи, які вказують на труднощі у формуванні мовленнєво-комунікативних умінь, недостатньо високий рівень культури усного й писемного мовлення. Це демонструє невідповідність замовленню суспільства щодо формування комунікативної компетенції учнів як мети вивчення української мови, низький рівень сформованості мовних, мовленнєвих і комунікативних компетенцій у випускників початкової та середньої школи.

Серед зазначених найважливішою є мовленнєва компетенція – здатність адекватно користуватися мовою в конкретних ситуаціях спілкування, що передбачає сформованість умінь і навичок у всіх видах мовленнєвої діяльності, узагальнених мовленнєво-комунікативних умінь і як результату формування мовної особистості та комунікативної компетентності [2]. Це потребує додаткової уваги в організації корекційно-логопедичного процесу та поглиблення його змісту як однієї зі складових формування мовленнєвої особистості.

Оскільки останнім часом освітній процес спирається на компетентнісний підхід, виник новий напрям логопедичної роботи – формування мовної особистості, теоретичне обґрунтування якого розробила В. Тарасун, адже в

умовах «інформаційного» суспільства високий рівень розвитку усного і писемного мовлення, комунікативної компетентності основами успішної соціалізації.

Таким чином, в найближчий час науково-методична і практична складові логопедичної роботи з підлітками мають бути вдосконалені, що не має змінити базову організацію корекційної діяльності, а локально переорієнтувати її методичну частину, зокрема на використання інформаційно-комунікативних, дистанційно-освітніх, психокорекційних, здоров'язберігаючих технологій. За таких умов професійна діяльність логопеда набуває вертикального і горизонтального розширення й вимагає оновлення компетенцій, адже одним з актуальних напрямів стає логопедична робота з дітьми основної і середньої школи, тобто виховання мовної особистості підлітків.

Список використаних джерел:

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики /О. В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.
2. Петнилюк М. Компетентнісний підхід до формування мовної особистості в євроінтеграційному контексті /М. Петнилюк // УМЛШ, 2010. – №2. – С. 2–8.

Ірклієнко В. С., к. п. н., доцент
Полтавський національний
педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

МУЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Входження України в освітній європейський простір акцентує увагу суспільства на освітніх реформах, важливим складником якої є навчання і виховання дітей з особливими потребами. Ця проблематика розробляється і втілюється у життя у руслі прогресивних світових тенденцій. Інноваційна стратегія та методологія засновані на принципах дитиноцентризму і передбачають створення життєвого простору, умов для успішного розвитку, навчання та самореалізації дитини з особливими потребами, надання допомоги соціалізації особистості.

Одним із засобів соціалізації дітей з особливими потребами є їх включення у мистецьку діяльність. Музичне мистецтво у цьому контексті має великі можливості. Учені-психологи (Л. Виготський, Л. Морено та Дж. Морено, Я. Старикова), лікувальні педагоги світу (О. Нікольська, Б. Лівехуд, К. Кьоніг, В. Хольцапфель, А. Соесман, Р. Штайнергайн) стверджують, що систематичні заняття музикою у віці від 5 до 15 років дозволяють значно підвищити інтелектуальний потенціал людини, краще розвинути пам'ять,